

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

١٢٥٥٤

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی

بررسی عوامل و راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی آذربایجان غربی با تأکید بر
جاذبه های طبیعی - ورزشی

امید فتح الهی پروانه

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

اساتید راهنما:

دکتر میرحسن سید عامری

دکتر اصغر توفیقی

۱۳۸۷

کتابخانه اساتید دانشکده ادبیات و علوم انسانی
تهران

۱۳۸۵۵۲

پایان نامہ داوران با رتبہ کا و نمبرہ ۱۸۷/۸۵ قرار گرفت۔
شمارہ ۱۶۱-۱۶۲ الفہمورد پذیرش هیات محترم

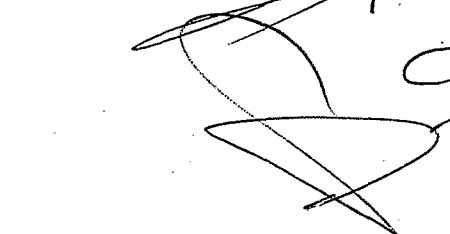
۱۸۷/۸۵

1- استاد راہنما و رئیس هیئت داوران :

2- استاد مشکور : ^{دانا ریم}

3- داور خارجی :

4- داور داخلی :

5- نماینده تحصیلات تکمیلی :

دانشگاه جامع اسلامی بنارس
مجلس اعلیٰ تعلیم و تربیت

تقدیم به:

یگانه موجود هستی ام

مادر

که هرچه دارم از اوست

تقدیر و تشکر:

حال که تمامی مراحل این پایان نامه به اتمام رسیده است، بر خودم لازم می دانم تا از تمامی کسانی که اینجانب را در انجام تحقیق و در رسیدن به اهداف آن یاری نموده اند، تشکر و قدردانی کنم:

۱- در ابتدا از تک تک اعضای خانواده ام، پدر و مادرم، برادرم و خواهرانم که همیشه و هر جا حامی و مشوق من در راه تحصیل بودند تشکر و قدردانی می کنم که هر چه دارم در سایه محبت ها و حمایت های بی شائبه آنها است.

۲- از استاد راهنمای گرامیم جناب آقای دکتر میرحسن سید عامری به خاطر راهنمایی های گرانبها و ارزنده شان در تهیه و تدوین این تحقیق، و همچنین در طی مدت تحصیل بی نهایت تقدیر و تشکر می نمایم.

۳- از استاد ارجمند جناب آقای دکتر اصغر توفیقی که راهنمایی این پایان نامه را بر عهده گرفتند، سپاسگزارم.

۴- از استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر مهرداد محرم زاده بخاطر راهنمایی های راهگشا و اندیشمندانه خود در زمان انجام تحقیق و زحمات دلسوزانه طی مدت تحصیل کمال تشکر و امتنان را دارم.

۵- از استاد عالیقدرم جناب آقای دکتر میرمحمد کاشف که با مشاوره های ارزشمند شان در طی شکل گیری این تحقیق و کسب تجارب علمی و عملی گرانبها از ایشان در دوران تحصیل نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول : طرح تحقیق

۱.....	مقدمه.....
۴.....	بیان مسأله.....
۶.....	اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۸.....	اهداف تحقیق.....
۸.....	اهداف ویژه.....
۸.....	سؤالهای ویژه تحقیق.....
۹.....	محدودیتهای تحقیق.....
۹.....	تعاریف مفهومی و عملیاتی واژه های تحقیق.....

فصل دوم : ادبیات و پیشینه تحقیق

۱۲.....	مقدمه.....
۱۲.....	مبانی نظری مرتبط با گردشگری ورزشی.....
۱۳.....	تعریف ورزش.....
۱۴.....	تعاریف گردشگری.....
۱۵.....	تعاریف و دسته بندیهای گردشگری ورزشی.....
۱۵.....	دیدگاه گامون و رایبسون در مورد گردشگری ورزشی.....
۱۶.....	دیدگاه هال درباره گردشگری ورزشی.....
۱۹.....	گردشگری ورزشی از دیدگاه گیسون.....
۲۱.....	دیدگاه پیتز در مورد گردشگری ورزشی.....
۲۲.....	گردشگری ورزشی از دیدگاه دی ناپ و استاندیون.....
۲۴.....	گردشگری ورزشی از دیدگاه فالکنرو کتز.....

۲۵.....	گردشگری ورزشی از دیدگاه کورتزمان و زاهار.....
۳۰.....	چارچوب جاذبه لیبر.....
۳۳.....	ابعاد گردشگری ورزشی از دیدگاه هینک و هیگام.....
۳۷.....	گردشگری ورزشی ماجراجویانه.....
۳۸.....	ابعاد مهم توریسم ورزشی.....
۳۹.....	تاریخچه گردشگری ورزشی در جهان.....
۴۰.....	گردشگری ورزشی در جهان.....
۴۰.....	الگوی یونان در تحقیقات توریسم ورزشی.....
۴۱.....	تاریخچه تشکیل گردشگری ورزشی در ایران.....
۴۴.....	جغرافیای طبیعی استان آذربایجان غربی.....
۴۵.....	جغرافیای انسانی استان آذربایجان غربی.....
۴۷.....	دریاچه ارومیه.....
۴۸.....	جاذبه های طبیعی - ورزشی موجود در آذربایجان غربی.....
۴۹.....	پیشینه تحقیق.....
۴۹.....	تحقیقات انجام شده در داخل کشور.....
۵۲.....	تحقیقات انجام شده در خارج از کشور.....
۵۹.....	جمع بندی.....

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۶۰.....	مقدمه.....
۶۰.....	روش تحقیق.....
۶۱.....	جامعه آماری.....
۶۱.....	نمونه آماری.....
۶۲.....	روش نمونه گیری.....
۶۲.....	ابزار اندازه گیری تحقیق.....
۶۲.....	پایایی و روایی پرسشنامه.....
۶۳.....	روش جمع آوری اطلاعات.....
۶۳.....	متغیرهای تحقیق.....
۶۴.....	روشهای آماری تحقیق.....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

مقدمه.....	۶۵
تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها.....	۶۵
کارشناسان اداره کل تربیت بدنی.....	۶۵
روسای هیئت های ورزشی.....	۶۶
کارشناسان سازمان گردشگری و مدیران آژانس ها و تورهای مسافرتی.....	۶۶
مجموع کارشناسان.....	۶۷
تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها.....	۶۹
هدف ویژه اول.....	۶۹
هدف ویژه دوم.....	۷۴
هدف ویژه سوم.....	۷۸

فصل پنجم: خلاصه، بحث و نتیجه گیری

خلاصه.....	۸۰
بحث.....	۸۴
نتیجه گیری.....	۹۳
پیشنهادات تحقیق.....	۹۶
پیشنهادات آموزشی.....	۹۶
پیشنهادات پژوهشی.....	۹۷
پیوست ها.....	۹۸
منابع.....	۱۰۳

فهرست جداول

- جدول ۱-۲، شکاف موجود به علت ناتوانی مدیریت فراهم کننده خدمات گردشگری..... ۵۵
- جدول ۱-۳، نمونه آماری تحقیق..... ۶۱
- جدول ۱-۴، میانگین سن و سابقه فعالیت جامعه آماری تحقیق..... ۶۷
- جدول ۲-۴، توزیع فراوانی مدرک تحصیلی جامعه آماری تحقیق..... ۶۸
- جدول ۳-۴، توزیع درصد فراوانی مدرک تحصیلی جامعه آماری تحقیق..... ۶۸
- جدول ۴-۴، بار عاملی جاذبه های طبیعی ورزشی از دیدگاه جامعه آماری تحقیق..... ۷۱
- جدول ۵-۴، بار عاملی اجزای درونی ریز عاملهای از دیدگاه مجموع کارشناسان..... ۷۲
- جدول ۶-۴، بار عاملی مشکلات گردشگری ورزشی از دیدگاه کارشناسان..... ۷۵
- جدول ۷-۴، بار عاملی اجزای درونی ریز عاملهای مربوط به مشکلات گردشگری..... ۷۶
- جدول ۱-۵، آمار تردد گردشگران از گمرکات استان آذربایجان غربی در سال ۱۳۸۶..... ۸۴
- جدول ۲-۵، جهانگردان خارجی استفاده کننده از هتلها..... ۸۵
- جدول ۳-۵، جهانگردان خارجی استفاده کننده از هتلها بر حسب کشور متبوع..... ۸۵

فهرست نمودارها

- نمودار ۱- ۴ ، توزیع درصد فراوانی مدرک تحصیلی جامعه آماری تحقیق..... ۶۹
- نمودار ۲- ۴ ، بار عاملی جاذبه های طبیعی ورزشی و ورزشی از دیدگاه جامعه آماری تحقیق..... ۷۲
- نمودار ۳- ۴ ، بار عاملی مشکلات گردشگری ورزشی از دیدگاه کارشناسان..... ۷۶

فهرست اشکال

- شکل ۱-۲، حوزه های مرتبط با گردشگری ورزشی از دیدگاه حال، ۱۹۹۲..... ۱۸
- شکل ۲-۲، گردشگری ورزشی از دیدگاه دی ناپ و استاندیون..... ۲۳
- شکل ۳-۲، تعامل گردشگری و ورزش..... ۳۳
- شکل ۴-۲، الگوی شکاف در کیفیت خدمات گردشگری..... ۵۴

چکیده :

هدف تحقیق حاضر بررسی عوامل و راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی آذربایجان غربی با تأکید بر جاذبه های طبیعی- ورزشی از دیدگاه کارشناسان استان می باشد. جامعه آماری این تحقیق را کارشناسان استان آذربایجان غربی به تعداد ۱۰۳ نفر (۸۶ مرد و ۱۷ زن) تشکیل دادند. برای گردآوری دادهها از یک پرسشنامه محقق ساخته (با پایایی آلفای کرونباخ ۰/۹۳) از نوع مقیاس پنج گزینه ی لیکرت استفاده گردید و دادهها از طریق آزمون آماری تحلیل عاملی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان می دهند که جاذبه های طبیعی ورزشی مربوط به ورزشهای ساحلی، آبی و تابستانی و جاذبه های مربوط به آب گرم و طبیعت درمانی با (۷۸٪ و ۷۶٪) و جاذبه های جنگل و دشت نوردی با (۵۷٪) به ترتیب دارای بیشترین و کمترین بار عاملی بودند. همچنین مشکلات مربوط به زیر ساختارها و مشکلات اطلاع رسانی و فرهنگی به ترتیب با (۸۳٪ و ۶۰٪) دارای بیشترین و کمترین بار عاملی بودند. نتیجه اینکه مدیریت قوی و برنامه ریزی جامع به همراه لزوم اعتقاد به سرمایه گذاری در خصوص جاذبه های آبی، ساحلی و تابستانی و آب گرم و طبیعت درمانی، می تواند راهگشای توسعه این صنعت باشد و با اختصاص بودجه مناسب، تأسیسات ورزشی و امکانات زیربنایی و اقامتی، رفاهی با شرایط جغرافیایی و اقلیمی هر منطقه جهت توسعه زیر ساختهای گردشگری ورزشی ایجاد گردد.

کلمات کلیدی : گردشگری ورزشی ، توسعه ، جاذبه های طبیعی ورزشی

فصل اول

طرح تحقیق

مقدمه :

سرزمین ایران با پتانسیل های طبیعی و جاذبه های سیاحتی و فرهنگی بسیار و داشتن آب و هوای به اصطلاح چهار فصل به عنوان کشوری توانمند در آماده سازی شرایطی مطلوب برای علاقه مندان به مسافرت های خارجی، می تواند قطبی مهم در صنعت توریسم به معنای عام، و توریسم ورزشی در معنای خاص آن تلقی گردد. که در این بین استان آذربایجان غربی با داشتن پتانسیل های موجود، توانایی های لازم و موقعیتی استراتژیک می تواند نقشی اساسی در جذب انواع گردشگر بویژه گردشگر ورزشی داشته باشد.

شکی نیست که اقتصاد مبتنی بر توریسم در تمام ابعاد آن اعم از: توریسم درمانی، توریسم ورزشی، توریسم فرهنگی و..... بسیار سود آورتر از هر شاخه اقتصادی در یک کشور تلقی می گردد و لذا ایران به عنوان یکی از ۱۰ سرزمین تاریخی جهان با جاذبه های سیاحتی بسیار نمی تواند از چنین منبع سودآوری بی بهره بماند (۵۱). گرچه مطالعات و تلاش های بسیاری در ارتقای صنعت توریسم و جهانگردی ایرانی در دست اجرا است. ولیکن راه بسیاری در پیش است بلکه بتوانیم پذیرای ملل مختلف جهان شده و سرزمین ایران را به کانون صلح و دوستی و همزیستی ملل مبدل سازیم. بنابراین، باید توریسم را در تمام ابعاد آن توسعه بخشیم و در این میان توریسم ورزشی به علت طرفداران نسبتاً زیادی که رشته های ورزشی در اقصی نقاط جهان دارد از نقش بسیار بالا و شایان توجه برخوردار است.

صنعت مسافرت و گردشگری به عنوان بزرگترین و متنوع ترین صنعت در دنیا بحساب می آید. بسیاری از کشورها، این صنعت پویا را منبع اصلی درآمد، اشتغال زایی، رشد بخش خصوصی و توسعه زیر ساختارها می دانند (۱۵).

صنعت گردشگری در سراسر دنیا، به ویژه در کشورهای در حال توسعه که منابع دیگر اقتصادی مانند تولید یا استخراج منابع طبیعی را ندارند، بسیار مورد توجه است. با وجود این، فرصت استفاده از این منبع درآمدی برای تمامی کشورها مساوی است. امروزه ورزش نیز یکی از صنایع بزرگ و مهم در دنیاست و افراد بسیاری در سرتاسر جهان در آن اشتغال دارند. همچنین ورزش یکی از متداولترین عوامل ایجاد انگیزه برای گردشگران است و «گردشگری ورزش^۱» صنعتی است که از ترکیب دو صنعت «گردشگری^۲» و صنعت «ورزش^۳» پدید آمده است. به عبارت دیگر ورزش یکی از فعالیتهای مهم گردشگران در حین گردشگری است و گردشگری و مسافرت نیز با انواع مختلف ورزش همراه است (۲۳). براساس برنامه چهارم توسعه، کشور ایران باید تا پایان سال ۱۳۸۸ سالانه میزان حداقل ۵ میلیون گردشگر باشد، رقمی که باید تا پایان سال ۲۰۲۴ به رقمی معادل ۲۰ میلیون نفر در سال برسد و در این میان نمی توان از سهم و جایگاه ورزش و برگزاری تورنمنت های ورزشی به سادگی گذشت. کافی است به درآمدهای نجومی که پس از برگزاری هر تورنمنت بین المللی نصیب کشورهای میزبان می شود، نگاه دوباره داشته باشیم تا بیشتر پی به اهمیت این موضوع ببریم. به عنوان مثال می توان به برگزاری جام جهانی ۲۰۰۶ در آلمان اشاره کرد. با برپایی رقابت های جام جهانی ۲۰۰۶ در آلمان، میلیون ها توریست و هوادار راهی این کشور شدند که این امر سودی حدود ۲/۸۶ میلیارد یورو نصیب مردم این کشور کرد (۷۱). گفته می شود تأثیرات مثبت اقتصادی این میزبانی تا سال ۲۰۰۸ به طور ناخالص حدود ۳/۸۸ میلیارد یورو برآورد شده است. اگر هزینه ای که دولت آلمان برای این بازی ها متقبل شده را از این مبلغ کسر کنیم باز هم به این نتیجه خواهیم رسید که میزبانی جام هجدهم برای آلمان موفقیتی اقتصادی به حساب می آید، البته این رقم تنها در بخش گردشگری برای ژرمن ها محقق شده است و هنوز آمار مربوط به رونق صنایع و تجارت در این کشور به واسطه برگزاری رقابت های جام جهانی ۲۰۰۶ منتشر نشده است و کارشناسان اقتصادی این کشور ارقام اعجاب آوری را برای این بخش ها تخمین می زنند. این در شرایطی است که درآمد کشورهای پیشرفته جهان از محل توریسم ورزشی سالانه چیزی بیش از ۲۰ میلیارد دلار است و کشور ما با وجود همه جاذبه های توریستی و اکوتوریستی و قرار گرفتن در میان ۵ کشور اول جهان از نظر داشتن آثار باستانی و میراث فرهنگی چندین هزار ساله، بهره چندانی از توریسم ورزشی نبرده و نمی برد.

1- Sport Tourism

2- Tourism

3- Sport

امروزه در صنعت گردشگری، توریسم ورزشی دارای اهمیت ویژه ای است و در کشورهای پیشرفته بهره شایانی از این امر می برند و برای آن برنامه ریزی می نمایند. به طور مثال در منطقه یورکشایر^۱ در انگلستان برای المپیک سال ۲۰۱۲ که در آن کشور برگزار می شود پیش بینی شده است مبلغ ۶۰۰ میلیون پوند سود نصیب انگلیسی ها می شود (۷۴). از جمله منابع درآمدی که می توان به آن اشاره کرد آگهی های شرکت ها در بازی های المپیک است. چنانکه برای نمونه بانک بارکلی^۲ که یک بانک بریتانیایی است رکورد جدیدی را برای به دست آوردن تبلیغات ورزشی پرداخت کرده است. این بانک مبلغ ۴۰۰ میلیون دلار هزینه کرده است تا برای ۲۰ سال نام خود را بر روی تابلوی استادیوم ورزشی آره نا^۳ به ثبت برساند (۷۲). به تازگی دولت های چین و یونان درباره همکاری در عرصه گردشگری در چارچوب رقابت های المپیک ۲۰۰۸ پکن به توافق رسیدند. به نوشته روزنامه «ورزش چین»، «شائوچی وی^۴ رئیس اداره گردشگری چین و «فانی بالی پترالیا^۵» وزیر جهانگردی یونان در این باره قراردادی در پکن به امضا رساندند. براساس این توافق میزبان المپیک آتن در سال ۲۰۰۴ میلادی، تجربیات خود در بخش گردشگری را در اختیار پکن میزبان المپیک ۲۰۰۸ می گذارد. آمار نشان می دهد در سال ۲۰۰۴ میلادی ۱۸ میلیون جهانگرد خارجی به یونان سفر کردند که در مقایسه با سال ۲۰۰۳ میلادی یک افزایش ۱۵ درصدی داشته است. همچنین درآمد ارزی یونان از قبال سفر گردشگران خارج به این کشور در سال ۲۰۰۴ میلادی به ۱۳ میلیارد یورو رسید و ۱۴ درصد فزونی گرفت (۷۷).

یک بررسی انجام شده در زمینه تعداد توریست ها در استرالیا و نیوزیلند در سال ۱۹۹۶ نشان داد که بیش از ۳٪ کل بازدید کنندگان را بازدیدکنندگان ورزشی و تفریحی تشکیل می دادند که میزان هزینه های انجام شده توسط آنها در استرالیا ۲۳۴ تا ۴۳۰ دلار بوده است (۲۴). رشد و رواج روز افزون مسافرت های تفریحی مرتبط با ورزش و رواج شیوه زندگی فعال باعث شده است که مردم حتی در مسافرت به ورزش علاقه مند شوند.

گردشگری ورزشی به مانند بسیاری از صنایع بزرگ دنیا مثل حمل و نقل، توریسم، اتومبیل سازی و غیره در حال تبدیل شدن به صنعتی مجزا و مهم است به طوریکه بررسی ها نشان می دهد از سال ۱۹۶۷ تا ۱۹۸۹ تمایل گردشگران

1- Yorkshire

2- Barkley

3- Arena

4- Show chi way

5- Petrolia

برای شرکت در ورزش ۱۳۰۰ درصد رشد داشته است (۴۴). کشور ما به دلیل داشتن ظرفیتهای فراوان می تواند از رهگذر این امر بهره های فراوانی ببرد ، زیرا با توجه به بررسی های صورت گرفته و انجام شده، ایران یکی از ده کشور اول جهان از نظر جذابیت های گردشگری است (۵۱). و استان آذربایجان غربی در بین استانهای کشور از نظر آب و هوایی و شرایط اقلیمی و طبیعی یکی از غنی ترین استانهای کشور به شمار می رود که می تواند در این بین نقش مفید و سازنده ای را ایفا کند.

همچنین ضرایب فزاینده تولید، درآمد و اشتغال مربوط به بخشهای مختلف اقتصادی نشان می دهد که بخش گردشگری ایران در مقایسه با سایر بخش های اقتصادی از لحاظ ایجاد تولید، درآمد و اشتغال اهمیت بالایی دارد (۵). نظری کلی به سابقه تحقیقات انجام شده نشان می دهد که گردشگری ورزشی یکی از حوزه های جدید تحقیقی در طی ده سال گذشته است و از آنجا که تا به حال تحقیقات زیادی در زمینه گردشگری ورزشی در کشور انجام نشده است، لذا یکی از حیطه های نوین پژوهش در علوم ورزشی کشور است، که لزوم توجه خاصی را از سوی محققان در این زمینه می طلبد.

۱-۱ بیان مسأله

در سال ۲۰۰۰ میلادی ، حدود ۷۰۰ میلیون نفر به کشورهای خارجی مسافرت کردند و برآورد می شود که بالغ بر ۴۷۶ میلیارد دلار هزینه کردند. تحقیقات جدید نشان می دهد که ایده تعطیلات برای آسایش و استراحت به سمت تجارب مربوط به سلامتی بیشتر و کیفیت زندگی تغییر کرده است که بیشتر شامل مسافرت های فعال و ورزشی است. در کشورهای صنعتی، گردشگری ورزشی بین ۱ تا ۲ درصد از تولید ناخالص داخلی^۱ را شامل می شود و خود گردشگری به عنوان یک مجموعه کل بین ۴ تا ۶ درصد تولید ناخالص داخلی را تولید می کند. اگر چه اندازه گیریهای تأثیر ورزش و گردشگری در کل جهان مشکل است، با این وجود نرخ رشد صنعت گردشگری ورزشی حدود ۱۰ درصد در سال برآورد می شود (۴۹).

^۱ - Gross Domestic product (GDP)

بر اساس گزارش سازمان جهانی گردشگری^۱ تعداد گردشگران جهان سالیانه ۴/۳ درصد رشد دارد و در سال ۲۰۲۰ به ۱/۶ میلیارد نفر می‌رسد. در همین زمان هزینه‌های گردشگران در سرتاسر جهان در هر سال ۶/۷ درصد رشد داشته و به ۲ تریلیون دلار می‌رسد (۷۶). موضوع مسافرت مردم برای شرکت یا تماشای ورزش به بازیهای المپیک باستان بر می‌گردد. کار رشد گردشگری به وسیله ورزش بیشتر از یک قرن وجود داشته است. مدیران فعالیتهای تفریحی سالهاست که به فرصتها و اثرات مربوط به مشارکت در ورزشهای غیر رقابتی پی برده‌اند. بنابراین گردشگری ورزشی به عنوان یک وسیله بازاریابی که دوباره طراحی شده است، به حساب می‌آید. در صنعت ورزش، گردشگری به عنوان راهی برای تأثیر روی رشد و علاقه به ورزشهای رقابتی و غیر رقابتی به حساب می‌آید. برای مثال وقتی افراد بیشتری در فعالیتهای تفریحی شرکت می‌کنند تجهیزات ورزشی بیشتری خریداری می‌کنند و به احتمال بیشتری ورزش را تا سطح قهرمانی ادامه می‌دهند و تمایل آنها به تماشای ورزش نیز افزایش می‌یابد. در نهایت تمام این افزایشهای مربوط به مشارکت، رقابت و تماشای ورزشها روی صنعت گردشگری تأثیر می‌گذارد.

در گذشته با گردشگری و ورزش به عنوان دو حوزه جداگانه برخورد می‌شد. اما امروزه ارتباط بین این دو حوزه به خوبی درک شده است. فرانگلی^۲ (۲۰۰۴) می‌گوید ورزش و گردشگری اهداف مشترکی دارند: ساختن پلهای تفاهم میان فرهنگهای متفاوت، شیوه زندگی و سنتها، افزایش صلح و دوستی میان ملتها، برانگیختن و تشویق افراد به فعالیتهای سرگرم کننده و شاداب برای رهایی از فشارهای روزمره زندگی (۳۶).

گردشگری و ورزش چه به صورت حرفه‌ای و چه به صورت آماتور و تفریحی، مسافرتیهای قابل توجهی را به نقاط مختلف جهان در بر می‌گیرد. برای تداوم رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال و درآمدزایی باید ورزش و گردشگری همراه با هم حرکت کنند. پس با توجه به نقش و اهمیت موضوع ورزش و گردشگری، مسئولان هر منطقه و شهری باید در پی تلاش و توسعه ورزش و به دنبال آن گردشگری ناشی از آن باشند که چه بسا بسیاری از مکانها فاقد پتانسیل و منابع اولیه لازم در این زمینه بوده ولی با اهتمام به نقش و تاثیر آن بر ابعاد مختلف زندگی بشر مسئولین و دستدرکاران آنجا با خلاقیت و ابتکار خود در این زمینه موجبات بهرمندی از این صنعت را به نحو احسن فراهم کرده‌اند.

^۱- World Tourism Organization (WTO)

^۲- Frangialy (2004)

وجود مناظر طبیعی زیبا شامل: پارک های ملی، حیات وحش، سواحل دریا، مراکز کوهستانی و سایر جاذبه ها همانند آب و هوا، چهار فصل بودن و وجود مراکز آب درمانی همچون چشمه های آب معدنی می تواند فرصت مناسبی را برای جذب گردشگر ورزشی فعال و در نتیجه توسعه گردشگری ورزشی برای هر منطقه ای را فراهم آورد. پس با توجه به مسائل فوق استان آذربایجان غربی توانایی و استعداد سرمایه گذاری روی این بخش از صنعت توریسم را دارد که می تواند زمینه رشد و شکوفایی اقتصادی، فرهنگی و ورزشی این استان باشد. از این رو محقق قصد دارد ظرفیتهای بالقوه جاذبه های طبیعی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی استان آذربایجان غربی و مشکلات موجود در این راه را از دیدگاه کارشناسان ورزشی اداره کل تربیت بدنی، روسای هیئت های ورزشی و کارشناسان میراث فرهنگی و گردشگری و مدیران آژانس ها و تورهای مسافرتی استان آذربایجان غربی مورد بررسی قرار دهد.

۱-۲ اهمیت و ضرورت تحقیق:

جهانگردی یکی از مهمترین فعالیتهای جهان معاصر به شمار می رود. هر ساله در سطح کره زمین ۱/۷ میلیارد جا به جایی جهانگردی صورت می گیرد که نزدیک به ۶۰ میلیارد دلار برای جهانگردان هزینه دارد (۷۶). بخشی از این مسافرتها را گردشگری ورزشی تشکیل می دهد. مزایا و منافع اقتصادی حاصل از گردشگری، جلوه های طبیعی و جغرافیایی و ویژگیهای مفرح آن بسیار جالب توجه است و بیشتر مطالعات و تحقیقات انجام شده به این مورد پرداخته اند اما متأسفانه در مورد سیاست گردشگری و به ویژه در مورد فرایند سیاست گذاری در خصوص گردشگری ورزشی کار چندانی نشده و اهمیت آن به طور کامل شناخته و درک نگردیده است. اما در کشورهای صنعتی و همچنین بسیاری از کشورهای در حال توسعه به هنگام طراحی و تدوین برنامه ها و سیاستهای کلان به صنعت گردشگری به عنوان ابزاری مؤثر در ادامه روند توسعه خاصی مبذول می شود.

مسأله گردشگری ورزشی به حدی مهم است که کمیته بین المللی المپیک^۱ و « سازمان جهانی جهانگردی »، کنفرانسهای بین المللی را برای تجزیه و تحلیل مسائل مربوط به گردشگری ورزشی در خلال بازیهای المپیک برگزار و در جهت تفاهم نامه مشترک بین دو سازمان تلاش می کنند. اهمیت گردشگری ورزشی به حدی است که اخیراً سند

^۱- International Olympic Committee (IOC)

همکاری متقابل نیز بین کمیته ملی المپیک ایران و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در راستای توسعه پایدار گردشگری ورزشی منعقد شده است و البته کمیسیون ملی المپیک ایران تشکیل شده که در این رابطه عمل می کند.

کشور ایران با توجه به بررسیهای صورت گرفته و انجام شده یکی از ده کشور اول جهان از نظر جذابیتهای گردشگری است (۵۱). با این حال سهم کشور ما از صنعت گردشگری جهان بسیار ناچیز است چون سهم گردشگری کشور از تولید ناخالص ملی برابر ۰/۱ درصد است (۱۸). که در این بین احتمالاً سهم گردشگری ورزشی به ۰/۰۰۱ درصد هم نرسد.

و با توجه به اینکه استان آذربایجان غربی در میان استانهای کشور یکی از مناطق خوش آب و هوا، چهار فصله بودن و اکوسیستم خاص منطقه از لحاظ فراوانی بارش نزولات آسمانی و دارا بودن تالابها و رودها، کوهستان های زیبا، پوشش گیاهی و چمنزارها، دریاچه ارومیه و جزایر آن، شکارگاهها و غارها، چشمه ها و آبگرم های معدنی می باشد، که می توان با سرمایه گذاری و برنامه ریزی از این مکانهای طبیعی برای برگزاری مسابقات ورزشی داخلی و خارجی، رویدادهای ورزشی ملی - منطقه ای، اردوهای آمادگی و تمرینی تیمهای داخلی و خارجی و دیگر برنامه های ورزشی مختلف ضمن شناساندن، توسعه و جذب گردشگران ورزشی زمینه حضور آنان را در استان فراهم سازد. یکی دیگر از شاخص های استان آذربایجان غربی نسبت به سایر استانهای کشورمان هم مرز بودن با سه کشور خارجی که از لحاظ آداب و فرهنگ با مردم استان شباهتهای زیادی دارند که می تواند در زمینه ورزشی بسیار مهم و استراتژیک باشد و به طور یقین در رشد و شکوفایی گردشگری ورزشی، همچنین به لحاظ ارز آوری و اقتصادی برای استان مفید و موثر واقع شود. این موضوعات ضرورت تحقیق در همه جنبه های گردشگری از جمله گردشگری ورزشی را نشان می دهد.

دلایل دیگری که ضرورت انجام تحقیق در زمینه گردشگری ورزشی را آشکار می سازد عبارت است از :

۱- رشد سریع گردشگری ورزشی در ابعاد مختلف آن

۲- وجود جوانان و علاقه مندان به ورزش و گردشگری ورزشی

۳- نقش گردشگری ورزشی در ایجاد اشتغال دائم و فصلی

- ۴ - سرمایه گذاری کشورها و دولتها در این راستا برای کسب درآمد
- ۵ - نیاز به سرمایه گذاری و توسعه زیر ساختها در زمینه گردشگری ورزشی
- ۶ - نقش گردشگری ورزشی در شناسایی و معرفی شهر یا کشور میزبان به گردشگران
- ۷ - نقش گردشگری ورزشی در حفظ اماکن و توسعه مکانهای ورزشی در سطحی عالی
- ۸ - توجه بیشتر به ورزش و میزبانی مسابقات مختلف ورزشی
- ۹ - لزوم بکارگیری نیروهای متخصص و تحصیل کرده در این زمینه

۳-۱ اهداف تحقیق :

هدف کلی : بررسی عوامل و راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی آذربایجان غربی با تأکید بر جاذبه های طبیعی - ورزشی

۴-۱ اهداف ویژه :

- ۱ - تعیین جاذبه های طبیعی - ورزشی مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی آذربایجان غربی
- ۲ - تعیین مشکلات موجود در بخش گردشگری ورزشی آذربایجان غربی با توجه به جاذبه های طبیعی - ورزشی
- ۳ - تعیین راهکارهای مناسب در استفاده از جاذبه های طبیعی - ورزشی برای توسعه گردشگری ورزشی آذربایجان غربی

۵-۱ سؤلهای ویژه تحقیق :

- ۱ - کدام دسته از جاذبه های طبیعی - ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی آذربایجان غربی مؤثر است ؟